

Světové mýty jinak

I. Keltské a germánské mýty

Botanická a zoologická nomenklatura využívá jako zdroj vědeckých názvů mimo jiné i jména mytologických postav. Příklady uvedl seriál *Antické mýty jinak* (Živa 2014, 1–6). V dobách Carla Linného a jeho bezprostředních následovníků byla aplikována zejména řecká a římská mytonyma, neboť obecné znalosti jiných mytologií nebyly příliš rozšířené. Teprve v průběhu 19. stol. autoři v omezené míře přejímali rovněž jména z méně známých mýtů. Situace se změnila ve 20. stol. – vědci začali častěji využívat jako prototypy pro nomenklaturní názvy jména božstev, hrdinů a mytických zvířat spjatých svými osudy s místem výskytu nově popisovaných rodů a druhů. Objevovaly se také jiné motivy: podobnost vzezření, chování nebo dalších vlastností organismů na jedné straně a místních mytických bytostí na straně druhé. Rozšířené byly a jsou i „vlastenecké“ důvody (zdůraznění lokálních tradic), nebo pojmenovávání příbuzných organismů podle navzájem souvisejících mytologických postav. V tomto seriálu si v pěti dílech postupně přiblížíme keltské, germánské, slovanské a další evropské mýty, také indické, čínské, japonské a jiné asijské mýty, ale i egyptské a další africké, nebo závěrem mýty americké, australské a oceánijské.

Keltské mýty

Zprávy o keltském náboženství a mytologii pocházejí zejména od řeckých a římských autorů z počátku našeho letopočtu a od autorů křesťanských z doby o tisíc let mladší. Další informace máme z archeologických dokladů nebo se zachovaly ve folkloru – v pověstech, pohádkách a písních. Keltský panteon je rozsáhlý a málo přehledný. Důvodem jsou proměny božstev v průběhu času a náboženský partikularismus: v různých oblastech keltského světa vystupují odlišní bohové a bohyně, resp. stejné postavy mají rozličná jména. Jednotlivým božstvům byly rovněž přisuzovány rozmanité patronáty.

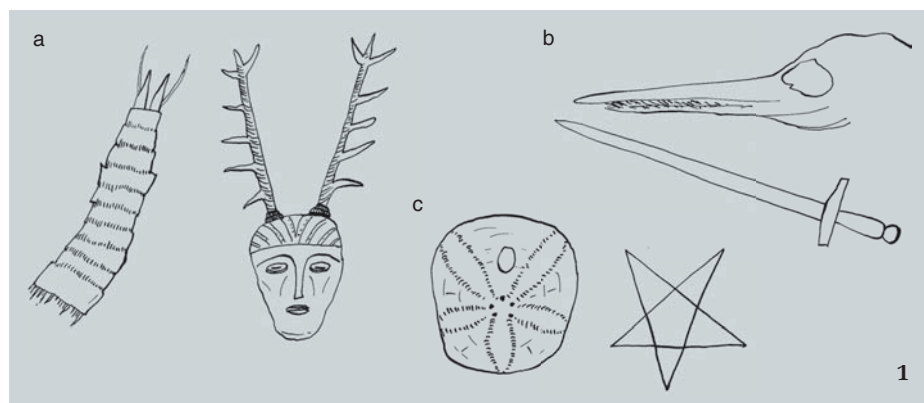
Před dvěma tisíci let stáli v čele panteonu tři bohové – Taranis, Teutates a Esus. Podle Taranise, pána nebe a hromovládce, jak naznačuje jeho jméno (velšské taran znamená hrom), se jmenuje globálně rozšířený rod mořského homolovitého plže *Taranis* Jeffreys, 1870, rod holarktického pavouka plachetnatky *Taranucus* Simon, 1884,

a také karbonský trilobit *Cyphinioides taranis* Hahn, Hahn a Brauckmann, 1983, z Belgie (manželé Gerhard a Renate Hahnovi a Carsten Brauckmann, v dalším textu zkráceně HHB, popsali v 80. letech 20. stol. za použití keltských mytonym mnoho trilobitů). Druhý z triády Teutates byl bohem umění a obchodu, války a boje a ochránce cestujících. Dal jméno indickému rodu ploštic *Teutates* Distant, 1909 (nyní *Holcocranum* Fieber, 1860), a belgickému trilobitu *Proetus teutates* HHB, 1980, z karbonu. Třetí hlavní božstvo – bůh války, úrody a stromů a dárcé bohatství Esus po sobě také zanechal trilobita – karbonský poddruh *Brachymetopus uralicus esus* Hahn a Hahn, 1982, rovněž nalezený v Belgii.

Některá božstva uctívali všichni Keltové. Patřil k nim bůh plodnosti a zvířat, kterého známe jen pod polatinštěným řeckým jménem Cernunnos, tedy Rohatý. Jeho charakteristickým rysem na původních vyobrazeních jsou jelení parohy. Po Cernunnovi se jmenuje rypečka *Echinoderes cernun-*

nos Sørensen a kol., 2012, žijící v Koreji (viz obr. 1a). A už tradičně nese jeho jméno trilobit *Parvidumus cernunnos* HHB, 1984, z belgického karbonu. Na všech územích obývaných Kelty znali bohyni koní a ochránkyni jezdců Eponu. Úctu k ní převzali i Římané. Eponino jméno si nese více živočichů, např. australská hlístice měchovec *Cloacina epona* Beveridge, 1998 (rodové jméno jí poskytla římská bohyně kanálů Cloacina), severoamerická vážka *Celithemis eponina* (Drury, 1773) s rodovým jménem po řecké bohyni zákonného pořádku Themidě, evropská parazitická vosička *Leptomastix epona* (Walker, 1844) nebo poddruh belgického karbonského trilobita *Bollandia frechi epona* HHB, 1984. Jiným pankeltským božstvem byl Lug. Měl na starosti Slunce a všeobecně světlo, a rovněž žně. Však ho oslavovali uprostřed léta, v předvečer 1. srpna při luginasadu – Lugové slavnosti. Po Lugovi dostali pojmenování dokonce dva trilobiti – karbonský poddruh *Cummingella belisama lug* HHB, 1985, z Belgie a silurský druh *Cuchulain lug* Lamont, 1978, ze Skotska. Rodové jméno druhého z nich odkazuje na jinou postavu keltských mýtů, Lugova syna a hrdinu Cuchulaina, kterého u nás známe jako holiče Kukulína z básně Karla Havlíčka Borovského Král Lávr, v níž autor zpracoval starou irskou pověst. Cuchulain zahynul o velkém svátku samain v předvečer 1. listopadu. Když byl zraněn v bitvě, připoutal se opaskem ke sloupu, aby jako hrdina zemřel vestoje.

Bůh kontinentálních Keltů Sucellos vládl nebi i podsvětí. Belgický karbonský trilobit *Brachymetopus sucellus* Hahn a Hahn, 1982, se jmenuje po něm. Také další božstva uctívaná zvláště na kontinentě ovlivnila pojmenování karbonských trilobitů. Bohyně plodnosti Rosmerta (*Witryides rosmerta* HHB, 1986, Belgie), bohyně posvátných a magických míst Nemetona (*Namuropyge nemetona* HHB, 1980, Německo), bůh moudrosti, písma a poezie Ogmios (*Carbonocoryphe ogmios* HHB, 1980, Belgie, ale též rod hlístic háďátek *Ogma* Southern, 1914, z Evropy a Afriky). Eurasijský a americký rod šidélka *Nehalennia* Sélys, 1850 (obr. 5), a jihoamerická vážka *Epipotoneura nehalennia* Williamson, 1915, mají jméno bohyně mořeplavců Nehalennie. Populární bohyně lesů, zvířat a lovu Arduinna dala jméno pohoří Ardeny, hnědáskovi *Melitaea arduinna* (Esper, 1783) z Balkánu, Ruska a Střední Asie a také poddruhu belgického karbonského trilobita *Phillipsia kellyi arduinna* HHB, 1982. Po mytickém galském králi

1 Dlouhé výrůstky rypečky *Echinoderes cernunnos* Sørensen a kol., 2012 (a, kmen rypečky – Kinorhyncha), se podobají rohům keltského boha Cernunna (zde podle gundestrupského kotle ze 3. stol. př. n. l.). Protážené rostrum ichtyosaura *Excalibosaurus costini* McGowan, 1986 (b), vypadá jako Artušův meč Excalibur. Fossilní ježovky (c, zde *Nucleolites scutatus* Lamarck, 1816) byly známy jako signum druidis, neboť pětičetné ambulakrum (pásky s panožkami) na jejich koruně připomíná muří nohu – pentagram užívaný druidy coby ochranný znak proti démonům.

Breoghanovi byl pojmenován rod bakterií *Breoghania* Gallego a kol., 2011, z kmene Proteobacteria.

Ve Walesu uctívali slunečního boha a léčitele zvaného Belenus, oslavovaného zvláště při svátku ohňů beltain v předvečer 1. května. Jmenuje se po něm rod jihoafrických a asijských motýlů bělásků *Belenois* Hübner, 1819. Stejného původu je označení ploštic rodu *Belenus* Distant, 1909, z Indie, evropského blanokřídlého hmyzu vejcomara *Trissolcus belenus* (Walker, 1836), drabčíkovitého brouka *Lepotyphlus belenus* Coiffait, 1955, rovněž z Evropy, i poddruhu belgického karbonského trilobita *Griffithides longispinus belenus* HHB, 1983. Devonský pavoukovec rodu *Arianrhoda* Dunlop a Selden, 2004, nalezený ve Walesu, dostal jméno po Belenově dceři Arianrhodě, tkadleně osudu (a tedy blízké pavoukům). Podsvětní bohyně Rhiannon se pak dostala do názvu belgického karbonského trilobita *Moschoglossis rhiannon* HHB, 1987. Bohyní britské řeky Severn byla Sabrina. Její jméno nosí mexická žába rosnička rusalčí – *Sarcohyla sabrina* (Caldwell, 1974), parazitická vosička *Fusicornia sabrina* Taekul a Johnson, 2008, ze Somálska a myrtovitá rostlina kajeput *Melaleuca sabrina* Craven, 2009, od východoaustralské řeky Severn. Mateřskou bohyni Brigantii, Kelti oslavovanou při svátku imbolc v předvečer 1. února, nalezneme v názvu dvoukřídlého bedlobytkovitého hmyzu *Trichonta brigantia* Chandler, 1992, žijícího v Anglii.

V Irsku byl uctíván bůh hojnosti, obrovitý a bojovný Dagda. Připomíná ho evropský lumčík *Chorebus dagda* (Nixon, 1943), rod globálně rozšířených mořských hlístic *Dagda* Southern, 1914, a trilobit *Paladin dagda* HHB, 1986, z belgického karbonu. Matkou nebo sestrou Dagdy byla bohyně Danu. Podle ní r. 2009 pojmenoval ruský paleontolog D. S. Kopylov křídlového lumka *Palaeoichneumon danu* z Mongolska. Obávaní irští démoni Fomóriové (zřejmě původní obyvatelé ostrova před příchodem Keltů) dali jméno podrodu motýlů drobníčků *Fomorja* Beirne, 1945, z rodu *Ectoedemia* Busek, 1907. Stejný irský autor v témže roce popsal dva další podrody *Etainia* a *Fedalmia*, a to po mytických irských královnách Étaině a Fedelmě. Všichni tito motýli žijí ve Střední Asii.

Z okruhu artušovských keltsko-křesťanských legend a mýtů se nomenklatorky uplatnila např. kouzelnice a bohyně moře Morgan La Fey, po níž se nazývají i „kouzelné“ vzdušné přeludy fata morgána (z italského fata – víla, neboť jev byl původně pozorován v Messinské úžině mezi Itálií a Sicílií), i tropický skleník pražské bota-

nické zahrady Fata Morgana. Jméno kouzelnice má rod brazilského mnohoštětinatce *Morgana* Nogueira a Amaral, 2001. Podle hradu Camelot, kde se scházeli Artušovi rytíři Kulatého stolu, se jmenuje rod triasového dinosaura *Camelotia* Galton, 1985, z Anglie. Kouzelný meč krále Artuše Excalibur je zachován v názvu anglického jurského ichtyosaura rodu *Excalibosaurus* McGowan, 1986 (obr. 1b), blešivce *Anamixis excalibur* Thomas, 1997, z Bismarckova moře u Papuy-Nové Guineje, či australského suchozemského plže rodu *Excaliburopa* Stanic, 2010.

Řadu památek po sobě zanechali druidové, keltské kněží, věštci, učitelé a soudci. Zvláště lidová jména rostlin: např. druidská bobule pro brusnici borůvku (*Vaccinium myrtillus* L., obr. 2), větvička – jmelí bílé (*Viscum album* L., obr. 3) nebo nit – kustovnice cizí (*Lycium barbarum* L.), druidská noha – kociánek dvoudomý (*Antennaria dioica* (L.) Gaertn.), druidské mléko – vlaštovičník větší (*Chelidonium majus* L.) a chomáček pro plavuň vidlačku (*Lycopodium clavatum* L.). Jako druidské vejce bývala nazývána houba pýchavka obecná (*Lycoperdon perlatum* Pers., obr. 4). Označení signum druidis (druidova značka) nesly fosilní ježovky (obr. 1c). Jedním z druidů byl Merlin z artušovských legend, jehož jméno dostal rod ordovického trilobita *Merlinia* Fortey a Owens, 1978, známého z Velké Británie a z Argentiny. Mytického keltského básníka jménem Ossian nám pak připomíná poddruh motýla perleťovce mokřadního – *Proclossiana eunomia ossiana* (Herbst, 1800) rozšířeného v Evropě a Asii.

Germánské mýty

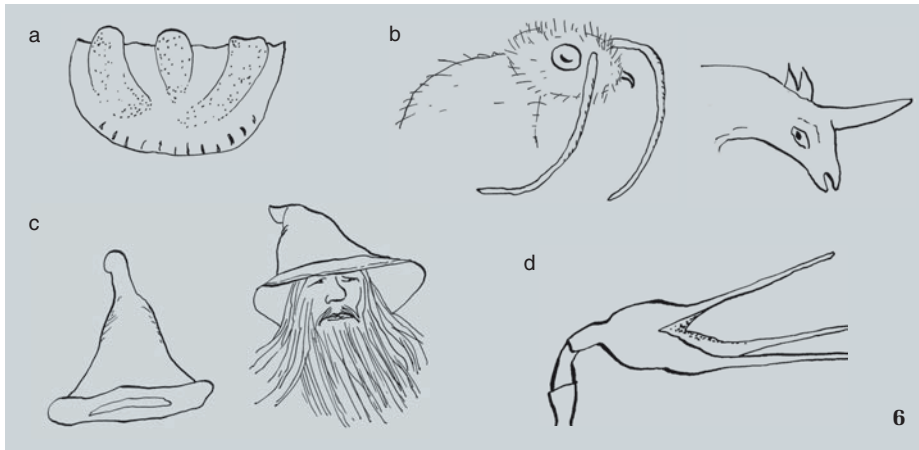
Mýty obyvatel Skandinávie a dalších germánských kmenů známe z prací římských a křesťanských autorů. Zásadním zdrojem je však vlastní středověká literatura – kroniky, cykly písní a zejména sbírka mýtů

2 Druidská bobule neboli brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus* L.) má tradici i jako prostředek v lidovém léčitelství. Foto K. Motyčková a J. Šír
3 Stálezelené parazitické jmelí bílé (*Viscum album* L.) bylo v mnohých kulturách symbolem života a štěstí. Zvláštní pozornost mu věnovali Keltové, jak dosvědčuje staré lidové označení druidská větvička. Foto V. Motyčka
4 Jedlá houba pýchavka obecná (*Lycoperdon perlatum* Pers.) je charakteristická svou kulovitou plodnicí, podle níž bývala lidově nazývána druidské vejce. Foto V. Motyčka

5 I v České republice žijící šidélko lesklé – *Nehalennia speciosa* (Charpentier, 1840) nese jméno keltské bohyně mořeplavců Nehalennie. Foto O. Machač
6 Silurská lasturnatka *Audumla imeri* Schallreuter, 1995 (a), se jmenuje po krávkách Audumle, z jejichž struků vytékaly čtyři mléčné řeky, kterými živila obra Ymira (Edda, část Gylfiho obloužení). Kodulka *Sphaerophthalma ratatosk* Williams a Pitts, 2007 (b), má velký výrůstek na čelním štítku a „napodobuje“ tak veverku Ratatosk, často vyobrazovanou s rohem (zde podle islandského rukopisu ze 17. stol.).

Brazilská sladkovodní měňavka *Arcella gandalfi* Féres a kol., 2016 (c), připomíná klobouk kouzelníka Gandalfa z filmového zpracování Pána prstenů (podle J. R. R. Tolkiena). Rozevřenou tlamu draka Fafnira viděl americký botanik Carlyle A. Luer v květu ekvádorské orchideje *Dracula fafnir* Luer (d). Orig. T. Pavlík
7 Ódinova manželka Frigg inspirovala název perleťovce *Boloria frigga* (Thunberg, 1791), obývajících tundu severní polokoule. Foto T. Vrána

8 Slíďák jižní – *Hogna radiata* (Latreille, 1817) – zástupce rodu *Hogna* Simon, 1885, pojmenovaného po Hognim, bratru královny Gudrúny. Foto F. Trnka

Edda od Islandana Snorriho Sturlusona z 13. stol. Z těchto pramenů můžeme rekonstruovat panteon a osudy božských a polobožských bytostí, lidí a mytických zvířat. Dozvídáme se z nich o počátcích světa a o jeho zániku.

Prvními bytostmi byli obr Ymir a kráva Audumla. Po této dvojici se jmenuje korýš lasturnatka *Audumla imeri* Schallreuter, 1995, z německého siluru (obr. 6a). Ymir a Audumla se zrodili z ledových řek vytékajících z pramene Hvergelmí. Jeho jméno nosí mechovka *Diplotrypa hvergelmí* McNamara, 1978, nalezená v ordovických sedimentech v Anglii. Audumla vytvořila olizováním kamene obra Búriho (silurský mlž *Aleodonta burei* Liljedahl, 1994, ze Švédska) a obrův syn Bor dal jméno motýlu okáči *Oeneis bore* (Schneider, 1792) ze severní Evropy, Sibíře a Severní Ameriky. Borovi potomci zabili Ymira a z jeho těla vytvořili svět rozdělený na několik oblastí. Bohové obývali Ásgard – rod ordovického plže *Asgardaspira* Wagner, 1999, známý z Norska, USA a Malajsie, horské pásmo Asgard Range se prostírá v Antarktidě – tamní ledovec Heimdall Glacier má jméno po strážci Ásgardu bohu Heimdallovi, stejně jako žlabatka *Stentoriceps heimdalli* Nielsen a Buffington, 2011, z Keni. Světem lidí byl Midgard obtočený obrovitým hadem stejného jména (největší hvězdice na světě rodu *Midgardia* Downey, 1972, žije v Mexickém zálivu). V podsvětní říši Hel, jejíž jméno nese rod terciérního kraba *Hela* Muenster, 1840, z Německa, žil had Nídhögg. Po něm byl nazván anglický ordovický plž *Spiroecus nidhoggi* McNamara, 1978, a také paleocenní prakopytník *Eoconodon nidhoggi* Van Valen, 1978, z americké Montany. Had okusoval kořeny

stromu života Yggdrasilu, který propojoval všechny světy (poddruh otakárka *Parides chabrias ygdrasilla* Hemming, 1935, žije v Brazílii a ve Francouzské Guyaně). Po kmeni stromu pobíhající zlomyslná veverka Ratatosk poskytla jméno guatemalské kodulce *Sphaerophthalma ratatosk* Williams a Pitts, 2007 (obr. 6b). U kořenů stromu byla studna, jejíž voda poskytovala poznání. Strážil ji obr Mímir. Paleontolog L. Liljedahl po něm v r. 1994 pojmenoval rod švédského silurského mlže *Mimerodonta*. Pod Yggdrasilem žily tři sestry, sudičky Norny: nejstarší Urd, prostřední Verdandi a nejmladší Skuld. Připomínají je okáči *Oeneis norna* (Thunberg, 1791) z Ruska, sibiřský *O. urda* (Eversmann, 1847) a východoasijský *O. sculda* (Eversmann, 1851), jurští stejnonožci rodů *Norna* Muenster, 1840, *Urda* Muenster, 1840, a *Sculda* Muenster, 1840, z Bavorska, dále cirkumpolárně rozšířená orchidej rodu *Norna* Wahlenb. (nyní *Calypso* Salisb.), dvoukřídlý hmyz bedlobytka *Mycomya norna* Väisänen, 1984, ze Švédska, parazitický lumek *Lathrolestes nornae* Reshchikov, 2013, z Norska a severního Ruska, kodulka *Mickelomyrma norna* (Zavattari, 1913) z Tchaj-wanu a poddruh žluťásky *Colias tyche werdandi* Zetterstedt, 1840, žijící v Norsku. Jména všech tří sudiček použil J. I. R. Larsson r. 1983 při popisu parazitických mikrosporidií napadajících hmyz ve Švédsku – *Tuzetia urdae*, *T. verdandiae* a *T. skuldae*.

Vládce panteonu byl Borův syn, bůh bouří a válek Ódin, autor runového písma, patron mágů a básníků. Na ostrově Funen v Dánsku se nacházela Ódinova svatyně – Ódins Vé, dnešní město Odense. Ódinovo jméno má panamský pavouk *Microplanus odin* Miller, 2007, nebo devonský

ostnokožec terčovec *Krama odin* Mueller a Hahn, 2010, z Německa. Západogermánská varianta jeho jména Wotan se zachovala u třetihorního brouka nalezeného v baltském jantaru *Ceratus wotani* Muona, 1993, a u kodulky *Nemka wotani* (Zavattari, 1913) z Japonska, Indonésie a Tchaj-wanu. Po Ódinově oštěpu Gungnir je pojmenován rod evropských sladkovodních zelených řas *Gungnir* Nakada, 2008. Vládce bohů měl mnoho pomocníků a služebníků. Patřili mezi ně havrani Hugin a Munin, vlci Freki a Geri, koně Hrímfaxi a Skínfaxi. Američtí entomologové K. A. Williams a J. P. Pitts po nich v r. 2007 pojmenovali kodulky *Sphaerophthalma hugin* a *S. munin* z Kolumbie, *S. freki* z Francouzské Guyany a *S. geri* z Kolumbie, *S. hrímfaxi* z Kostariky a *S. skínfaxi* z Mexika. Havrani Hugin a Munin, kteří létali po světě a Ódinovi hlásili vše, co viděli, se zvětčili i ve jménech lumků *Pseudanomalon hugin* Gauld a Mitchell, 1976, ze Siery Leone a *P. munin* Gauld a Mitchell, 1976, z Fidži, resp. *Lagoleptus hugin* Gauld, 1997, a *L. munin* Gauld, 1997, žijících ve Střední Americe. A také u silurských mlžů *Colpomya hugini* Liljedahl, 1994, a *C. munini* Liljedahl, 1994, ze Švédska. Ódinova manželka a ochránkyně manželství Frigg dala své jméno cirkumboreálnímu perleťovci *Boloria frigga* (Thunberg, 1791, obr. 7), švédskému silurskému mlži *Colpomya friggi* Liljedahl, 1994, či rodu jihoaamerických a australských skákavkovitých pavouků *Frigga* C. L. Koch, 1850.

Bůh Ódin měl milenku, bohyni Země Erdu. Ruský druh perleťovce *Boloria erda* (Christoph, 1893), rod třetihorního brouka z baltského jantaru *Erdaia* Muona, 1993, a tchajwanská kodulka *Bischoffitilla erdae* (Zavattari, 1913) se jmenují po ní. Syn Ódina a Erdy, hromovládce Thor, po svém otci převzal vedení panteonu. Thorovým jménem byl označen rod mořských desetinožců *Thor* Kingsley, 1878, jehož druhy jsou rozšířeny v Atlantském oceánu, eurasijský perleťovec *Boloria thore* (Hübner, 1803), hmyzožravec rejskovec *Scutisorex thori* Stanley, Malekani a Gambalemoke, 2013, ze střední Afriky, nebo devonský ostnokožec terčovec *Agelacrinites thor* Mueller a Hahn, 2010, z Německa. Hromovládcovo jméno připomněla i americká vojenská a posléze kosmická nosná raketa Thor. Thorova strašlivá zbraň, kladivo Mjöllnir, se objevuje v názvu rodu vymřelé ryby *Mjollnirulus* Lund, 1968, z řádu Pholidophoriformes. Dopadem asteroidu

vznikl před 140 miliony let kráter Mjölmir o průměru 40 km, ležící u Norska na dně Barentsova moře. Hromovládcův boj s hadem Midgardem překazil zbabělý obr Hymir, jemuž byl dedikován silurský ramenonožec *Skenidioides hymiri* Baarli, 1995, z Norska. Jiný norský silurský ramenonožec *Mesopholidostrophia sifae* Baarli, 1995, se nazývá po zlatovlasé manželce Thora, bohyni obilí Sif. Podle Thorova syna Osmundera byl pojmenován rod kapradin podezřeň *Osmunda* L. (obr. 9) ze Severní Ameriky, Evropy, Afriky až východní Asie. Ódin a Frigga měli syna – moudrého boha světla a jara jménem Baldr. Připomíná ho poddruh okáče *Oeneis jutta balderi* (Geyer, 1837) z Newfoundlandu, norský silurský ramenonožec *Eocymostrophia balderi* Baarli, 1995, švédský silurský mlž *Colpomya balderi* Liljedahl, 1994, a rovněž evropská a západoasijská hvězdicovitá rostlina heřmánkovec nevonný (*Tripleurospermum inodorum* (L.) Sch.-Bip.), v angličtině Baldr's brow, tedy Baldrovo obočí – v návaznosti na sbírku mýtů Edda, kde se v části zvané Gylfiho oblouzení (kapitola 22) píše o bělostné bylině podobné Baldrovým brvům.

Škodolibý a neoblíbený bůh Loki inspiroval jméno mravence *Pheidole loki* Fischer a Fisher, 2013, endemického druhu z ostrova Mayotte severně od Madagaskaru, silurského mlže *Colpomya lokei* Liljedahl, 1994, ze Švédska, mongolského křídového lumka *Tanychora loki* Kopylov, 2010, nebo norského ordovického ramenonožce *Trotlandella loki* Neuman a Bruton, 1974. A dále oblast hydrotermálních prúdů Loki's Castle, Lokiho hrad, na dně Atlantického oceánu mezi Grónskem a Norskem – podle této lokality byl nazván kmen zde objevených archeí Lokiarchaeota Spang a kol., 2015. Lokiho variantní jméno bylo Loge – tchajwanská kodulka *Zavattilla logei* (Zavattari, 1913), třetihorní brouk z baltského jantaru *Potergus logei* Muona, 1993.

Statečného boha války Týra uctil L. Liljedahl r. 1994 pojmenováním ve Švédsku objeveného silurského mlže *Goniophora tyri*. Jméno boha se zřejmě uplatňuje i v názvu rakouské spolkové země Tyrolsko, spolu se jménem boha zimy a lyžování Ulla – ordovický korýš lasturnatka *Ullarella ulli* (Dons, 1950) z Norska. Po bohyni plodnosti a blahobytu Freyji se nazývá např. rod amerických a asijských skákavkovitých pavouků *Freya* C. L. Koch, 1850, zabajkalský křídový lumek *Palaeoichneumon freja* Kopylov, 2009, brouk z baltského třetihorního jantaru *Dyscharachthis freiae* Muona, 1993, nebo motýl perletovec freijský – *Boloria freija* (Thunberg, 1791) z Ruska. Jako Freyjiny slzy, případně vlasy (Freyja's tears, hair) se anglicky označuje evropská a maloasijská rostlina víteč obecný (*Polygala vulgaris* L.). Bůh moře Aegir dal své jméno rodu jurského ichtyosaura *Aegirosaurus* Bardet a Fernandez, 2000, z Bavorska, rodu ploštěnek *Aegira* Willems a kol., 2005, z Indického oceánu, rodu nahožábřích plžů *Aegires* Lovén, 1844, z Tichého, Indického a Atlantického oceánu, měkkýši červovci *Helluoherpia aegiri* Handl a Büchinger, 1996, žijícímu v oceánu nedaleko Norska a také rodu ordovických živočichů *Aegirocassis* Van Roy, Daley a Briggs, 2015, z kmene Lobopodia, objevených v Maroku. Aegirovu

9 Kapradina podezřeň královská (*Osmunda regalis* L.) nese jméno germánského boha Osmundera, neboť podle mýtů se jeho rodina schovávala před nepřáteli právě v hustém kapradinovém porostu. Foto K. Motyčková a J. Šír

manželku, bohyni bouří Rán, zase najdeme v názvu silurského mlže *Colpomya ranae* Liljedahl, 1994, ze Švédska. Jiným mořským bohem byl Njörd. Jeho jméno nese švédský silurský mlž *Mimerodonta njordi* Liljedahl, 1994. Jméno bohyně dobré úrody Iduny se objevilo v názvech hnědáka *Euphydryas iduna* (Dalman, 1816) z arktické Evropy a Asie, silurského ramenonožce *Orthokopis idunnae* Baarli, 1995, z Norska a kosmopolitního rodu mořských různonohých korýšů *Idunella* G. O. Sars, 1894. Manžel bohyně Iduny Bragi měl na starosti poezii a po něm se jmenuje švédský silurský mlž *Goniophora bragei* Liljedahl, 1994.

V germánských mýtech se objevuje mnoho dalších bytostí, např. Ódinovy průvodkyně valkýry, které rozhodovaly, kdo z bojovníků padne v bitvě. Podle valkýr dostala jméno žába papuánka *Choerophryne valkuriarum* (Menzies, 1999) z Papuy-Nové Guineje (a rovněž americký bombardovací letoun XB-70 Valkyrie). Skřítkci elfové po sobě zanechali madagaskarského mravence *Tetramorium elf* Garcia a Fisher, 2012, anglické jméno elf owl, elfí sova, pro kulíška trpasličího *Micrathene whitneyi* (J. G. Cooper, 1861) z USA a Mexika, ale také anglické označení chumáče vlasů elflock – rozčuchaná hlava je pry jejich dílem. Elfin forest v angličtině představuje alternativní označení trpasličí formy lesa, např. v Kalifornii nebo tropických horských mlžných lesů. S elfy se pojí i jméno Alfréd, tj. ten, který s pomocí elfů poradí. Ochranný skřítek Gandalf je znám jako čaroděj z románu Pán prstenů od anglického spisovatele J. R. R. Tolkiena a přes něj zamířil do zoologické nomenklatury jako rod tichoocéánského kraba *Gandalfus* McLay, 2007, nebo jako brazilská sladkovodní měňavka *Arcella gandalfi* Féres a kol., 2016 (obr. 6c). Obry trolly připomíná

ná velký patagonský stěvlíkovitý brouk *Cnemalobus troll* Roig-Junent a Sackmann, 2007, trpaslíka Alvise rod jurského stejnoožece *Alvis* Muenster, 1840, z Bavorska. Létající kance se zlatými štětínami Gullinburstiho nalezneme v názvu mexické kodulky *Sphaerophthalma gullinbursti* Williams a Pitts, 2007.

Hlavní postavy dramatického příběhu o pokladu mytických rytířů Nibelungů (který umělecky ztvárnil R. Wagner v operním cyklu Prsten Nibelungův), tedy draka Fafnira, jeho přemožitele Siegfrieda, královnu Gudrún, jejího bratra Gunnara, dceru Siegfrieda a Gudrúny Svanhildu a valkýru Brunhildu, zachoval australský zoolog J. I. Menzies, když r. 1999 popsal nové druhy žab papuánek z Papuy-Nové Guineje jako *Albericus fafniri*, *A. siegfriedi*, *A. gudrunae*, *A. gunnari*, *A. swanhildae*, *A. brunhildae* – nyní se řadí do rodu *Choerophryne*. Dřívější rodové jméno *Albericus* Burton a Zweifel, 1995, zvolili autoři na počest Nibelunga Albericha z téhož příběhu. Hlavního hrdinu Siegfrieda reprezentuje i australský rod řešetlákovitých rostlin *Siegfriedia* C. A. Gardner, rybamor-ka *Zschokkella siegfriedi* popsán českými parazitology A. Kodádkovou a kol. v r. 2014 z norské tresky polární (*Boreogadus saida*), a třetihorní brouk z baltského jantaru *Euryptychus siegfriedi* Muona, 1993, Brunhildu pak rovněž vymřelý brouk *E. brunhildae* Muona, 1993. Obludný Fafnir dal jméno také ekvádorské orchideji *Dracula fafnir* Luer (obr. 6d), tchajwanské kodulce *Petersenidia pfafneri* (Zavattari, 1913) a brouku *Pactopus fafniri* Muona, 1993, z baltského třetihorního jantaru. Po bratru Gudrúnym Hognim se jmenuje globálně rozšířený rod pavouků slíďáků *Hogna* Simon, 1885 (obr. 8). V mytickém příběhu se jako druhý manžel Gudrúny objevil i historický hunský vojevůdce Attila neboli Atle – např. rod tyranovitých ptáků *Attila* Lesson, 1830, ze Střední a Jižní Ameriky a jejich paraziti kokcidie *Isoospora attilae* Rodrigues a kol., 2015, a nosočmelík *Tyranninyssus attilae* Fain a Aitken, 1970, bělobuzka *Crocidura attila* Dollman, 1915, ze střední Afriky, silurský mlž *Mimerodonta atlei* Liljedahl, 1994, ze Švédska.

Mýty popisují zánik světa při událostech zvaných ragnarök (paleocenní savec *Ragnarok* Van Valen, 1978, nyní *Baioconodon* Gazin, 1941, Kanada, USA). Williams a Pitts r. 2007 pomocí jmen nové popsáních středoamerických kodulek zachytili začátek ragnaröku. Obrovitý vlk Hati (*Sphaerophthalma hati*) pohltí Měsíc a jeho druh Skoll (*S. skoll*) spolkně Slunce, když dohoní sluneční vůz tažený koňmi Árvakem (*S. arvak*) a Alsvidem (*S. alsvid*). V bojích, kterých se účastní i nestvůrný pes Garm (kodulka *Lomachaeta garm* pojmenovaná r. 2007 stejnými autory), zahyne většina bohů, lidí a dalších bytostí. Jedním z těch, kdo přežijí, bude bůh války Vídar (silurský ramenonožec *Eridorthis vidari* Baarli, 1995, Norsko). Svět spálí svým ohnivým mečem obr Surt (po něm se jmenuje sopečný ostrov Surtsey, který vznikl r. 1963 jižně od Islandu). Nakonec z moře povstane obnovená země.

Seznam použité literatury uvádíme na webové stránce Živa.